

Kaupunginhallitus 06.06.2022 § 199

§ 199

Lausunnon antaminen luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Valmistelijat / lisätiedot:
Haapalehto Teemu

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Espoon kaupunginhallitus antaa työ- ja elinkeinoministeriölle liitteen mukaisen lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Käsittely

Kajava Ampujan kannattamana teki seuraavan lisäsehdotuksen:

"Järkevä maahanmuuttopolitiikka on edellytys onnistuneelle kotoutumiselle. Samalla paluumuuttoa on edistettävä keinona torjua epäonnistuneen integraation ongelmia. On kehitettävä myös lainsäädännöllisiä ja muita keinoja vähentää maahanmuuttajien liiallista keskittymistä pääkaupunkiseudun suuriin kaupunkeihin."

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty esittelijän esityksestä poikkeava kannatettu ehdotus, jonka johdosta on äänestettävä.

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen 12 äänellä 2 ääntä vastaan yhden ollessa poissa hylänneen Kajavan ehdotuksen. Äänestyslista on pöytäkirjan liitteenä.

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin.

Selostus

Työ- ja elinkeinoministeriö on 2.5.2022 pyytänyt Espoon kaupungilta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta, jonka tarkoituksena on muuttaa kotoutumisen edistämisestä annettua lakia ja siihen liittyviä lakeja.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämistä ja samalla kumottaisiin voimassa oleva saman niminen laki. Kotoutumista edistäviä palveluita järjestettäisiin osana uutta kunnan kotoutumisohjelmaa sekä muina kotoutumista edistävinä yleisen palvelujärjestelmän mukaisina palveluina. Kunnan kotoutumisohjelma olisi maahanmuuttajien alkuvaiheen kotoutumispalveluiden kokonaisuus, jonka vähimmäisisällöstä säädettäisiin lailla.

Lakiuudistuksen keskeiset tavoitteet (kotoutumisen ja työllistymisen nopeuttaminen, palveluihin pääsyn nopeuttaminen, maahanmuuttajien kattava tavoittaminen maahanmuuton alkuvaiheessa, alkuvaiheen

kotoutumisen palveluiden kokonaisvaltainen kehittäminen) ovat oikeansuuntaisia ja kunnianhimoisia.

Hallituksen esitys lisäksi kunnan vastuuta kotoutumisen edistämisestä. Kotoutumisen tukemisen rahoitus koostuu hyvin monenlaisista elementeistä, joista moniin vaikuttaa hallituskauden aikana tehtävät tai suunnitteilla olevat rakenteelliset uudistukset.

Lakiesitykseen kirjatut ajatukset tulevien vuosien rahoituksesta eivät täysimääräisesti vastaa työllistymisen ja palveluihin pääsyn nopeuttamisen ja alkuvaiheen kotoutumista tukevien palveluiden kokonaisvaltaisen kehittämisen tavoitteisiin.

Tavoiteltu nykytilan koheneminen ei tapahdu itsestään tai ilmaiseksi. Hallituksen tulisi osoittaa kunnille, joille ollaan kirjaamassa lakiin kokonaisvastuuta kotoutumisen edistämisestä, riittävät resurssit lain toimeenpanoon. Kysymyksen vakavuutta korostaa se, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä vastuun siirtämiseen hyvinvointialueille liittyvät julkisten palveluiden rahoitusjärjestelmän muutokset kaventavat merkittävästi suurten, kasvavien kaupunkien taloudellista liikkumavaraa. Kuten lakiesityksessä todetaan, valtaosa kotoutumisen edistämisen palveluiden piirissä olevista maahanmuuttajista asuu näissä kaupungeissa. Suomen maahanmuuttajista 13 prosenttia on espoolaisia.

Työvoiman ulkopuolella olevien aikuisten maahanmuuttajien aiempaa laajempi tavoittaminen ja saaminen mukaan kotoutumista edistäviin palveluihin on kaivattu edistysaskel Suomen kotoutumispolitiikkaan. Siitä hyötyvät erityisesti kotona lapsiaan hoitavat pienten lasten vanhemmat, useimmiten äidit. Ajatus sopii hyvin yhteen Espoo-tarinaa kirjatus, maahanmuuttajanaisten työllisyyden nostamista kohti pohjoismaista tasoa koskevan tavoitteen kanssa.

Kotoutumispolitiikan katveiden paikkaamisen rahoitusta ei voi jättää hallitusohjelman vastaisesti niiden kuntien vastuulle, jotka kantavat jatkossa suurimman vastuun lakiesityksessä kaavailusta ”kuntien kokonaisvastuusta” kotoutumiseen liittyen. Esimerkiksi pykälän 11 perusteluissa (s. 168) sivutetaan kustannuksiltaan merkittävä ja kohderyhmän elämäntilanteen kannalta keskeinen ”lastenhoidolla tuettu koulutustarjonta” kovin kevyesti toteamalla, että kunnassa tulisi olla sitä tarjolla. Näiden palveluiden rahoitukseen tulee löytää kotoutumislain kokonaisuudistuksen yhteydessä hallitusohjelman mukainen, kuntia rasittamaton ratkaisu. Kysymys ei ole mittakaavaltaan vähäpätöinen: Espoossa kotihoidon tukea saavia maahanmuuttajia on viime vuosina ollut vuosittain noin 690–800 henkilöä.

Keskeisin maahanmuuton julkistaloudelle aiheutuvien taloudellisten vaikutusten tekijä on lakiesitykseen sisältyvien korvausten sijaan maahanmuuttaneiden työllisyysaste. Valtiolla ja kunnilla on vahva yhteinen intressi huolehtia maahanmuuttajien työllisyystilanteen kohenemisestä. Nousevan työllisyysasteen myötä muuta väestöä nuorempien maahanmuuttajien määrän kasvu kohentaa yhä selvemmin väestöllisen huoltosuhteen lisäksi myös Suomen taloudellisen kestävyyskannalta keskeistä taloudellista huoltosuhdetta. Kuntien järjestämistä vastuulle siirtyvien työllisyyspalveluiden rahoitusallokaation perusteet tai työttömyysturvaan kaavailut muutokset eivät kuitenkaan palvele valtion ja kuntien tuloksellista kumppanuutta maahanmuuttajien työllisyysasteen nostamisessa.

Lakiesityksessä todetaan (s.63), että vuoden 2023 alusta hyvinvointialueella on vastuu kaikista kunnalle nykyisin kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Kunnan kuntapaikalle ohjattavan vastaanottoa koskevassa lakiesityksen pykälässä 42 ja sen perusteluissa tätä periaatetta ei noudateta johdonmukaisesti. Toteutuessaan pykälä jättäisi sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen toteutumisen jälkeen kunnalle tosiasiallisesti sosiaalihuoltoon kuuluvaa palveluvelvoitetta. Tämän kohderyhmän palveluiden säätelyssä ja järjestämisessä tulisi lähtökohtana olla kunnan ja hyvinvointialueen tiivis ja toimiva yhteistyö. Lakiesitys perusteluineen pyrkii säätämään kunnan roolista asiassa liian yksityiskohtaisesti.

Lakiesityksen eri kohdissa ei kuntia koskevia kirjauksia määrittele riittävässä määrin perustuslakiin kirjattu kunnallinen itsehallinto. Esimerkkinä tällaisesta voi mainita lakiesityksen pykälän 43 koskien kotoutumisen edistämisen suunnittelua, kehittämistä ja seuranta kunnissa. Sen mukaan kunnan tulisi raportoida vähintään kahden vuoden välein kotoutumisen edistämisen tavoitteiden toteutumisesta alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei ole itsehallinnollista kuntaa ohjaava viranomaisena. Luontevampaa olisi, että kaupunki valmistele määräjain raportin kunnan päättävälle elimelle niiden lainsäädännön pohjalta asettamien kotoutumisen edistämisen tavoitteiden toteutumisesta. Julkisenä asiakirjana tällainen raportti olisi myös valtion viranomaisten käytössä.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Espoon lausunto lainluonnoksesta kotoutumisen edistämiseksi
- 2 Äänestyslista § 199

Oheismateriaali

- Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä

Tiedoksi